ÇINARALTI

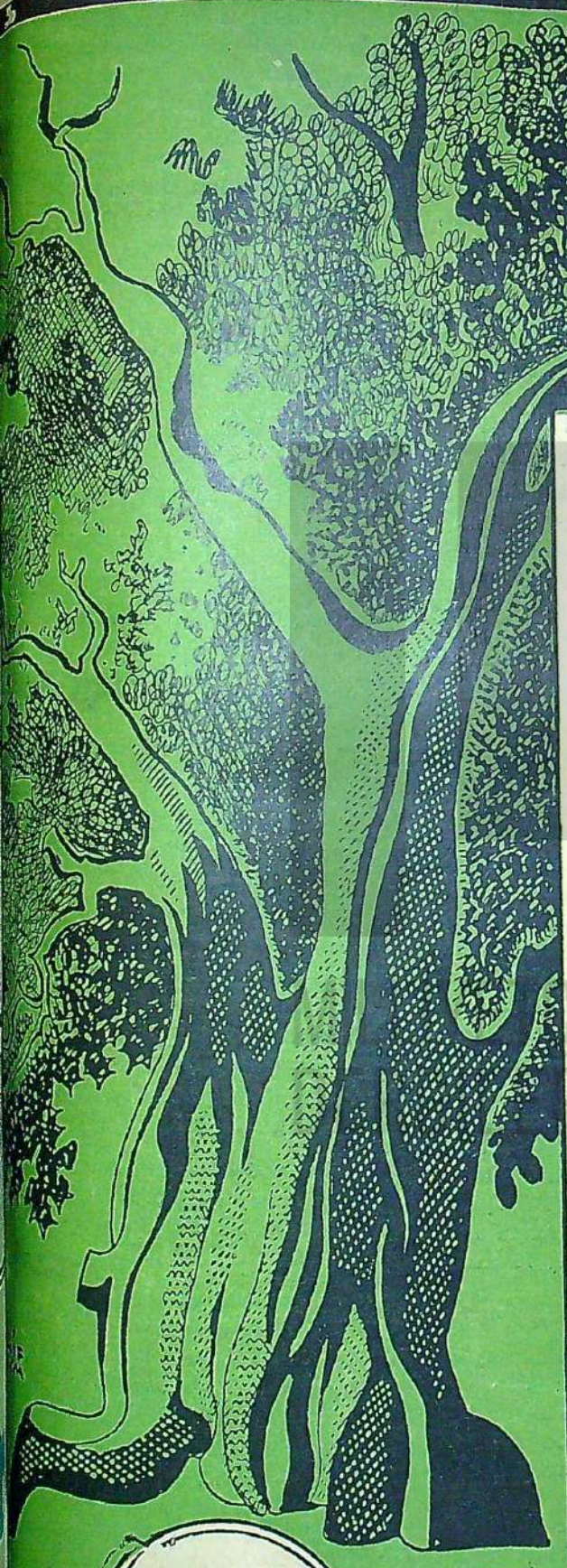

BU SAYIDA :

BASİRETÇİ ALİ EFENDİ ve PRENS BİSMARK
Yazan : Selim Şarban

Ağaç kasidesinden : Asma
Şairi:
Halil Nihat Boztepe

30 Ağustos
Yazan :
Orhan Seyfi Orhon

ÇAMLICADA TARİHİ DUYGULAR
Birinci mektup
Yazan : Adnan Giz

General Pertev Demirhan ve eserleri
Yazan :
Dr. Mustafa Hakkı Akansel

Maskeler Aşağı
Yazan :
O. S. O.

30 Ağustos
Şairi :
Süreyya Endik

Şehit Karısı
Şairi :
Kamer Konyalıoğlu

Baskın
— Hikâye —
Mehmet Davaz

Sayı : 101
Kuruş : 15

HAFTALIK
FİKİR VE SANAT

«ÇINARALTI» yayınının 7 nci kitabı:

Tarihten Fıkralar

Toplıyan: Salâhaddin GÜNGÖR

Tarihteki bütün meşhur simaların, hükümdarların, sadrazamların, vezirlerin, şairlerin, zarif ve nüktedan adamların bazı vak'alar üzerine söyledikleri nükteleri, fıkraları, şiirleri, sahih ve mevsuk olarak bir araya toplayan bu çok kıymetli eser

Yakında Çıkıyor!

Yaylâ türküsü

Şairi :
HALİDE NUSRET ZORLUTUNA
Fiatı: 50 kuruş

H. E. ERKİLET
Müt. General

Şark cephesinde Gördüklerim

Almanya tarafından Şark cephesine davet edilenlerin arasında bulunan çok kıymetli askerî muharrirlerimizden emekli general H. E. Erkilet müşahedelerini bir kitap halinde neşretti.

Naşiri : Hilmi Kitabevi
Fiatı : 225 kuruş

Cumhuriyet Matbaası — İstanbul
Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
Orhan Seyfi Orhon

Hüseyin Namık Orkun

TÜRK EFSANELERİ

Fiatı 50 kuruş

UMUMİ SATIŞ YERİ :
İSTANBUL-ANKARA CADDESİ
ÇINARALTI İDAREHANESİ Nº 47.

Özen Yorgan Ticarelevi

YUSUF ŞENYÜZ

Her nevi jarse yatak takımları, yorgan, yatak

Hazır ve ısmarlama

Kapalıçarşı Divrikli sokak No. 27 - 29

YENİ ÇIKTI

ORHAN SEYFİ ORHON

Kulaktan Kulağa

---

30 Ağustos

Millî Piyango

bileti almalısınız. Bir mevsimin bütün sevinci bu biletlerin içindedir.

YENİ ÇIKTI

Maskeler Aşağı

"En Büyük Tehlike" nin İçyüzü

Bay Hızır Yalçın:

— (Akşamlar) isimli kıtanızda bir vezin karışıklığı var. Bazı mısralar 6-8, bazı mısralar 7-8. Bu iki vezin kullanılan vezin kalıplarından değildir.

Ağlamak ağlamak ki bilmem ne tadı var.

Şiirde ağlamaktan bu kadar bahsetmek hoş olmaz. Şiir yazan, okuyanları ağlatmağa, hattâ ağlatmağa değil, içlendirmeğe, düşündürmeğe, hayal ettirmeğe çalışmalı. (Kaybolan mazim) isimli manzumenizi 5-5 ile yazmışsınız. Bu vezin artık kullanılmıyor.

Dağların şerit uzeyan bir iz
Beni sallıyan kemikten bir diz,
Ellerimizde çiçekler ve biz,
Maviliklerle dolu gök, deniz.
Anlaşılmıyor, anlaşılsa güzel değil!

Bay Orhan Arınç :

— (Sahne) isimli manzum hikâyenizde önce bir şekil karışıklığı var. Bu tarzda yazılar, uzun olduğu için, Mesnevi tarzında yazılır. Bunun arasına bazı nazım şekilleri karıştırıldığı da olur. Fakat hiç bir şekle dikkat etmeden kafiyeleri gelişi güzel tertip etmek güzel olmaz. Sonra bu kafiyelere de dikkat etmeli. Meselâ (güzele) ile (kendime) kafiye değildir. İkincisi :Bu tarzda şiirlerde bir anlatış güzelliği lâzımdır. (Tehkiye lisanı) denen şey budur. Vakanın akışına halel gelmeden alâkamızı arttırarak mevzuu bize anlatmalısınız. Ne söylemek istiyorsanız bunu anlamakta güçlük çekmemeliyiz. Üstelik bunda bir güzellik de bulmalıyız. Kolay iş değidir. Üçüncüsü Manzum hikâye tarzında yazılan şiirlerde anlatılan şeyin bir ehemmiyeti de olmalıdır. İncir çekirdeğini doldurmıyan, bir şeyi, uzatıp genişleterek manzum hikâye şekline sokmak olmaz. Sizin şiirinizde güzel taraflar olmakla beraber bu kusurlar da var. Şimdilik hikâye tarzından ziyade küçük, toplu kıvrak, güzel manzumeler yazmağa çalışsanız daha iyi edersiniz.

Bay Muvaffak Akman:

— (Elemli satır) isimli şiirinizin bir hususiyeti var. Serlevhasından başka, kilişe olan yeri yok. Kusuru: Fazlaca karanlık olması, şeklin bozukluğu, biraz terkip zafı-dır. Manzumeyi yazıyorum :

ELEMLİ SATIRLAR..

Bir elem mayasiyle, yoğrulmuş, sahifeler,
Kalemlerin ucunda çizgiye dönmüş, keder,
Dünkü hâtıraların ayak izleri gibi..

Gözlerim matem rengi yollarda dolaşırken,
Dile gelir, gün görmüş, beli bükük, çizgiler;
Her satır, hayalde, bir hâtırayı tazeler..

İhtiyar çehrelerde alın yazısıdır bu..
Duyulur her adımda küflü mazi kokusu,
Mezarından fırlayıp musikileşir, keder..

Muvaffak AKMAN

Biraz daha vuzuh, şekil güzelliği ve kuvvetli bir terkip bu manzumeyi çok güzel yapabilirdi. Mısraları ayrı ayrı okusak çok daha güzel bulacağız:

Dile gelir, gün görmüş, beli bükük çizgiler
İhtiyar çehrelerde alın yazısıdır bu..
Mezarından fırlayıp musikileşir keder

Bunlar mısra halinde çok güzel, yalnız bir manzume çerçevesi içine girdiği zaman o güzelliği muhafaza edemiyor. Sanat eserinin bir tahlil ve terkipten ibaret olduğunu düşünürseniz, bu terkip meselesine fazla ehemmiyet vermenin yersiz olmadığını siz de kabul edersiniz, sanırım.

Bay A. Cenap Kendi :

— Mektuplarınıza cevap veremeyişimi çok üzüldüm, beni mazur görmelisiniz. Çünkü ben tek başıma bu işle uğraşıyorum. Yardımcım yok. Gelen mektuplar da o kadar çok ki hepsini bir hamlede gözden geçirmek imkânsız. Başka yerde olsa, böyle bir mecmuanın işlerini gören ayrı ayrı adamları olur. Karışıklık da olmaz. Fakat böyle bir teşkilât yapmağa bizim bütçemiz müsait değil. Ne ise... Bunlar sizi alâkadar etmemek lâzım gelir. İşin doğrusunu söylemek için yazıyorum. (Uçun kuşlar) ı okudum. Kitabınız elime geçmedi. Şiiriniz güzel. Belli ki Rıza Tevfiğin (Uçun kuşlar) isimli şiirini okumuş, ondan ilham almışsınız. Yalnız, bu (Uçun kuşlar) sözü öyle bir hususiyet taşıyor ki bunu görünce Rıza Tevfiğin o şiirini hatırlamamak kabil olmuyor. Manzumenizi beraber okuyalım :

KUŞLAR

— Türkçü şairlere —

Uçun kuşlar uçun obanızla bir,
İnişin yurdumun şen göllerine.
Hasretim ezelden bilmem ki nedir?
Yiğit Türk mayası, güzellerine..

Oradadır benim şanım şöhretim,
Oraya işlendi, kemiğim etim..
Orada kardeşim ve hürriyetim,
Yolunuz uğrasın Türk illerine.

Orhondan başlayın bütün Türkistan,
Bir yiğit yurdudur, ve hepsi bir kan,
Tanrım şirin kurmuş. Ne güzel vatan,
Selâmın iletin bülbüllerine.

A. Cenap KENDİ

Şiirin bütünü güzel olmakla beraber bazı kelimeleri daha yerli yerinde kullanmak lâzım geldiği fikrindeyim. Meselâ (İnişin) sözü şivemize uymuyor. İniş denir, fakat bu mütavaat fiili olarak kullanma tarzı değildir. Fiillerin kendine has hususiyetleri vardır. Koşmaktan bahsetmek denir de, gitmekten gidişmek denmez. İnişmek de öyle. Üçüncü mısrada (pek yerinde değil. Altıncı mısradaki (eğim, etim işlendi) tâbiri de öyle. Bir de manzumede iki tane (ve) var. Biz, hemen hiç (ve) kullanmayız. Rahmetli Ömer Seyfeddin (ve) Türkçe değil, derdi. Bunun yerine daha çok (ile) kullanırız. Dikkat edin. (Ve) diyeceğiniz (ile) veyahut (ile) diyebilirsiniz. Halk çok bunu kullanıyor. (Kerem ve Aslı) (Kerem ile Aslı), (Gül ve bülbül) (Gülle bülbül) (Sen ve ben) değil, (Sen ben) diyoruz. Siz de hiç olmazsa (ve) yi kullanın.

Bay Hüseyin Akalın :

— (Annemin göz yaşı) manzumesi pek, çok güzel! Tebrik ederim. Bu mevzu tehlikeli. bu şiirlerde hoşa gitmiyen bir kallı bebek haline düşmek pek kabildir. bundan kurtulmuş, zarif, güzel mısralar yazmışsınız. Manzumenizi burada tekrardan kendimi alamıyacağım :

ANNEMİN GÖZ YAŞLARI

— Kardeşim Necdet Gü

Her biri birer inci,
Annemin göz yaşları..
Hem keder, hem sevinci;
Annemin göz yaşları..

Benzer bir tebessüme,
Neşe verir gönlüme,
Bedeldir güldüğüme;
Annemin göz yaşları.

Kollarımda her gece,
Ağlar sesler dininee;
Gizli bir lisan bence,
Annemin göz yaşları.

Gün biter sıra sıra,
İçimde aynı yara,
Belki de bir hâtıra,
Annemin göz yaşları!..

Hüseyin AKAL

Yalnız bana bu şiirin ikinci kıtası aykırı gibi geldi :

Benzer bir tebessüme,
Neşe verir gönlüme...

Ne demek istediğinizi anlıyorum bunu daha yumuşak söylemeliydiniz! (yaşı, neşe verir gönlüme) sözünde sertlik var gibi görünüyor. Bir de (ile (dinince) pek yolunda kafiye değil. şiirin sonu pek ince. Sizi tekrar ederim.

ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı: 101

28 Ağustos 1943 Cumartesi

İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınaraltı Yayınevi. No. 47

TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI

Telefon : 22129

Fiatı: 15 Krş.

Cilt : 4

30 Ağustosun manâsı

Yazan : **Orhan Seyfi ORHON**

İki gün sonra 30 Ağustos zafer bayramımızı kutlıyacağız. Bizim için 30 Ağustosun birçok manâları vardır :

Bir mânası : Türklerin ikinci bir «Ergenekon» dan kurtuluşudur. Bu zaferle tarihimizde yeni bir «Ergenekon» destanı yarattık.

Bir mânası : Türk milletinin kahramanlık ve cengâverliğidir. En güç şartlar altında bile Türk ordusu düşmanlarını tepeliyebilir.

Bir mânası : Türk milleti, hürriyet ve istiklâlini kazanmak için her fedakârlığa katlanır. İcap ederse köylü kadınlar, Türk askerinin yiyeceğini ve cephanesini sırtında taşır. Türk eri, kurşunu biterse süngüsünü takıp savaşına devam eder. Türk köylüsü son lokmasına kadar nesi varsa ordusuna verir. Fakat gene başka bir milletin emri altına girmeğe tahammül etmez.

Bir mânası : Türk kumandanlarının üstünlüğüdür. Onlar, bu harp sanatının eridirler. Dünyayı fethedenlerin neslinden olan bu yüksek bilgili, yüksek duygulu komutan heyetine Türk milleti her zaman güvenebilir.

Fakat 30 Ağustosun başka bir mânası daha vardır : Bu harp başlamadan evvel, Büyük Millet Meclisinde bir takım siyasi münakaşalar oluyordu. Zayıf iradeli adamlar, vatanseverlik diye tereddütlerini öne sürüyorlardı. Birliğimizin doğurduğu kuvveti dağıtmağa doğru giden düşünceler ortaya atıyorlardı. Haklı gibiydiler. Anlaşmalıydık. Harp edip durmaktan bir şey çıkmıyacaktı. Bir şahsa her türlü salâhiyet verilemezdi. Kanun meselesi. Millî hâkimiyet meselesi... Bir takım değerli şahsiyetlerin unutulması... Falan, filân.

Taarruz başladı. Birdenbire bu dedikodular susuverdi. Türk milleti, Önderinin etrafında sımsıkı toplandı. Herkes, kendisine verilen vazifeyi sonsuz bir sadakatle, feragatle başardı. Hiç bir aksayış görülmedi. Bir tabur kumandanının kendisine verilen bir emri yerine getirmek için biraz gecikince ne yaptığını biliyoruz. 30 Ağustos Zaferi böyle kazanıldı.

Türk milleti en tehlikeli bir zamanda kendisine bir Başbuğ seçmesini, onun etrafında sadakatle birleşmesini, ve aldığı emirleri tereddütsüz yerine getirmesini hep zaman bilmiştir.

30 Ağustosun bir mânası da işte budur!

Orhan Seyfi ORHON

YENİ ABONE ŞARTLARI (37 den itibaren)
Yıllığı 760, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş.
Ecnebi memleketler için :
Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Orhan Seyfi ORHON

İHTAR :
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez.

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

YAZAN: Dr. MUSTAFA HAKKI AKANSEL

General Pertev Demirhan ve eserleri

Sayın general Pertev Demirhan, son defa, (Türk milletinin istikbali) [illegible] yeni bir eser daha verdi. Bu eseri de, ikişer defa basılan (Japonların asıl kuvveti) ve (Türk çocuğuna öğütlerim) ismindeki ilk iki eseri kadar kıymetlidir, ve onlar gibi Türk gençlerinin mânen yükselmesı gayesini gütmektedir.

General Pertev Demirhan, Türk gençlerine yurt sevgisini, ahlâkı, fazileti, çalışkanlığı, ciddiyeti, namusu telkin için bu üç eserini yazmıştır. Hedefi de Türk yurdunu yükseltmektir. Sayın general, 1630 da dördüncü Sultan Murada, vatanın kalkınması için (telhisler) takdim eden (Koçu bey risalesi) muharriri ve gene memleketini islâh için düşünen ve eserler [illegible]zan (Kâtip Çelebi), Namık Kemal, [illegible]man Paşa, Şinasi, Rıza Nur gibi [illegible] milletinin kalkınması, uyanması için çırpınmış olan Türk vatansever mütefekkirleri zümresindendir. Geçenlerde, gene bu dergide, Adnan Giz: (Türk milletinin şeref galerisi) isminde güzel bir yazı yazmıştı. İşte, general Pertev Demirhanın bu şeref galerisinde, vatanı için fikren çalışmış Türk büyükleri arasında yeri vardır.

Sayın generalin son eseri olan (Türk milletinin istikbali) ni kısaca tahlil edelim: Müellif, Millî Şefimiz İsmet İnönünün: (Kahramanlık, kanın fıtraten haiz olduğu kudretten gelir) vecizesini eserine başlangıç gibi alarak Türk milletinin fıtraten haiz olduğu kahramanlığı bilhassa tebarüz ettirmiştir. İrsiyet ilminin son kazançları olan (Kromozomlar) ve (Jenler) bilgisi Millî Önderimizin bu fikrini tamamile teyit etmiştir. Sayın general, çok haklı olarak şöyle yazıyor: (Türk ordusunun Kosovada, Niğboluda, Varnada, Çaldıranda, Mohaçta, Kanijede, Silistrede, Plevnede, Galiçyada, Çanakkalède, ve baştan başa Anadolu istiklâl mücadelemizde gösterdiği celâdet ve hamaset eserleri birer harikadır). Çanakkale müdafaası hakkında Akifin şu beytini alıyor:

Top tüfekten daha sık gülle yağan mermiler
Kahraman orduyu seyret ki bu tehdide güler.

Sayın general, Namık Kemalin Türk milletini tavsif eden şu güzel sözünü de almıştır: (Sahihen biz Türkler dünyada mert idik ve mertlikte fert idik).

OKUYUCULARIMIZA
GELECEK SAYIMIZDA:
Tarihî bir casus mektubu
Yazan:
Dr. Mustafa Hakkı AKANSEL

Sayın general, kendisi çok zeki ve malûmatlı ve tecrübeli olduğu halde, şüphesiz teşvik için, kendi talebesi makamında olan yazarlardan iktibaslar yapıyor. Bir milletin tarihinin ne kadar ehemmiyetli olduğunu anlatmak için Abdülhak Şinasi Hisarın (Boğaziçi mehtapları) isimli değerli eserinden şu derin ve güzel cümleyi almış: (Bir millete yapılabilecek sinsi ve en şeytanî hücum, onun vicdanından mazisini almak, hafızasında mazisini yok etmektir).

Sayın general bir milletin yükselmesinde mâneviyatın daha mühim olduğunu tebarüz ettiriyor ve: (Demek ki, maddi olarak çalışmakla beraber daha ziyade mânevi olarak çalışmak insanların mânevi hüviyetini, mânevi kudretini yükseltmek lâzımdır) diyor.

(Türk milletinin istikbali) kitabının 16 ve 17 nci sahifelerindeki şu fıkrayı hiç bir aydın Türk gözleri yaşarmadan okuyamaz: (Hepimiz biliriz veya işitmişizdir ki, eski Türkler (Söz bir Allah bir) derler ve sözü durmayı en büyük namus borcu bilirlerdi. Geçen büyük harbin müteakkesinden bir hayli sonra, İstanbulda Bahçekapıda meşhur bir ticarethanenin sahibi müteveffa mösyö Bak, bir gün, (Serkl Doriyan) kulübünde — içlerinde İngiliz, Fransız, İtalyan, Rum vesaire bulunan — haziruna bilmünasebe şöyle bir fıkra anlatmıştı: Ticarethanemizde kapıcılık eden bir Türk, harbe giderken, daha evvelden ticarethaneden almış olduğu on, on beş lira borcunu veremiyeceği için özür diledi; fakat, harpten sağ dönerse bizzat kendisinin, şehit olursa, ailesinin bu borcu mutlaka ödiyeceğini söyledi. Harp gittikten bir müddet sonra, bir gün, pek genç bir delikanlı ziyaretime geldi, ve kapıcının oğlu olduğunu söyliyerek: (Babam harpte şehit oldu. Vasiyeti mucibince size olan borcunu getirdim. Paramız olmadığı için daha evvel getiremedim. Kusura bakmayın) dedi. Bu parayı almamakta ısrar edince, çocuk çok müteessir oldu, ve (Bu, babamın vasiyetidir. Eğer almazsanız onun ruhu muazzep olur. Bu, bir namus borcudur) dedi. Hakikî bir Türk dostu olan Macar mösyö Bak, fıkranın sonunda gözleri yaşarmış olduğu halde, kendine mahsus gür bir sesle : (Efendiler, dünyanın en asîl, en doğ-

, en namuslu milleti Türk milleti-
r) diyerek sözünü bitirdi ve kendi-
ni büyük bir sükûtle dinlemiş olan-
arı çok mütehassis etti). Eserin 20
ı sahifesinde, general H. Hüsnü
kışın şu fikri hakikaten çok derin-
: (Milletler, içinden çürümedikçe
rilmezler). Sayın generalin (Va-
fe namusu) hakkındaki çok doğru
kirleri de dikkatle okunmağa değer.
stadın Amerikan filimlerinin bir çe-
di hakkındaki fikirlerine tamamen
ştirak ederim. 34 üncü sahifedeki
iral Togo fıkrası çok düşündürücü-
. Avrupaya gönderilecek talebe
akkındaki fikri de çok yerindedir.
ına dikkat etmeyişimizin çok ceza-
çektik. 39 uncu sahifede Golç pa-
ın Türk milleti hakkındaki fikri:
(Türk milleti, dünyanın en mert mil-
eti ve en iyi askeridir) çok mühim-
çünkü senelerce tetkik mahsulü-

General Pertev Demirhan, (Türk
lletinin istikbali) ni şu güzel söz-
le bitiriyor: (Türk milleti, ucu bu-
bulunmıyan tertemiz, masmavi
denizdir. Millet, bazı cirkinliklere
kötülüklere, bazı sıkıntılara ve iz-
aplara maruz kalabilir. Fakat, asla
r ve yosun tutmayan o berrak ve
u denizin içinde bunların hepsi,
lete fenalık yapanlarla beraber,
gün evir, yok olur. Ve Türk mil-
inin mânevi şahsiyeti daima yük-
ve daima mukaddes kalır. Onun
n. Türk milletinin istikbali emindir
Türk milleti, bedeninde, ahlâkın-
ve ruhundaki kuvvet baki kaldık-
şimdiden sonra dahi yükseli-
te devam edecek, eski tarihine
kışan ve eski yaptıkları ile omuz
sen harikalar yaratacaktır. Ata-
kün dediği gibi: (Büyük seyleri
nız büyük milletler yapar).

General Pertev Demirhan, (Insan-
asıl kuvveti), (Türk çocuğuna
tlerim) ve son defa yazdığı (Türk
lletinin istikbali) isimli eserlerile
k milletinin yükselmesi için zekâ
ı, bilgisini, tecrübesini, kalbini
k vurduna vakfetmistir. Golc pa-
ın dediği gibi, Türk milleti mert
cömerttir: Kendine yapılan iyiliği
utmaz: General Pertev Demirhan
k milletinin kalbinde ebediyen
ıyacağına emin olabilir.

Dr. Mustafa Hakkı AKANSEL

YENİ ESERLER

Maskeler Aşağı!

Yazan: O. S. O. Basıldığı yer: İstanbul Ülkü matbaası. Satış merkezi: İstanbul, Çınaraltı idarehanesi. Fiatı: 30 kuruş.

Orhan Seyfi Orhon, bu risalede, (En BüyükTehlike) nin, bütün Türkçülerin «Pantürkist» olduklarını söylemesindeki yabancıları tahrik edici gizli maksadı anlattıktan sonra şöyle diyor:

Milleti yalnız kanla değil, dil, vicdan, kültür birliğile izah ediyoruz. Onun için, millî bünyemizin sağlamlığını Türk milletini tasfiye etmekte aramıyor, Türk harsını kuvvetlendirmekte, Türkçülüğe değer vermekte, milleti şuurlandırmakta buluyoruz. Harsça kuvvetli, millî şuuruna sahip, ileri bir Türk cemiyeti arasındaki yabancıları çarçabuk temsil edecek, onlara kendi seciyesinin damgasını vuracaktır. Esasen bunu yapamazsak, ergeç, inhilâl edeceğiz. Çok yakın bir tarihte Osmanlı İmparatorluğu yıkılmış. Türkiye istilâ edilmek tehlikesine uğramıştı. Mesele dönüp dolaşıp sadece Türk unsurunun seciyesine dayanmıştır. Eğer onda, hürriyet ve istiklâlini korumak için harbetmek hasleti bulunmasaydı, hiç bir tedbir çare vermiyecekti. Osmanlı Devletini idare eden zayıf seciyeli adamlar, esir olmayı kabul etmiş, manda pazarlığına girişmişti. Buna karşı Türk milleti bağrından bir Atatürk çıkardı. Bu bir tesadüf eseri değildir. Büyük bir milletin sahip olduğu yüksek bir vasfın neticesidir. İşte bunun içindir ki Atatürk gençliğe hitabesinde:

«— Ey Türk genci, muhtac olduğun kudret damarlarındaki asîl kanda mevcuttur!» diyor.

Cok sayın Basvekilimiz Sükrü Saracoğlu da: Türklüğün bir kan meselesi olduğu kadar bir vicdan ve kültür meselesi olduğunu söylüyor.

Düsünülürse milleti teskil eden unsurların icinde ırkın hic bir hissesi bulunmadığını söylemek hatalı olur. O zaman milleti bir farazive savmak icap eder. Ahmet Emin Yalmanın dediği gibi, Türk olmak, Türkiye tâbiiyetinde olmaktan ibaret kalır. Artık Sabiha Zekeriya Sertelle beraber bütün mazimizi, mukaddesatımızı, hattâ bayrağımızı inkâr edebiliriz. Türkiye, içinde topladığı unsurları bir millet haline koyabilmek için, tarihî, iktisadî, coğrafî, kültürel şartların hiç birini haiz olmıyan küçük ve gülünç bir Amerika manzarası alır. Kendi kendimize:

— Bütün bunlar niçin?

Diye sormıya mecburuz. Irkçılık aleyhtarı gibi göründükleri halde son derece ırkçı olan, asırlardanberi kanlarını muhafaza etmekte ısrar eden küçük bir cemaatin, veyahut her fırsatta Türklere düşmanlık eden bir takım küçük ekalliyetlerin hatırı için mi?

Hamdolsun, şuurumuzu bu derece kaybetmedik!

Irkçılık düşmanı bu adamlar, hakikatte Türkçülük düşmanlığı ediyorlar. Kendilerine:

— Siz de Türksünüz!

Dediğimiz zaman, ya kanlarını, ya dillerini, yahut da bize üstünlüklerini ve kavmî menfaatlerini muhafaza etmeğe kalkıyorlar. Aramızda cemaat teşklâtı yapıyorlar. Ayrı mektepleri, hastaneleri, iktisadî müesseseleri, mezarlıkları var. Bu tehlike anında sermayelerini alıp hicret etmeğe veya müstevlilerle birleşmeğe hazır duruyorlar. Kendilerini iktisaden çok kuvvetli, zekâ ve medeniyetçe bize çok üstün gördükleri için bizimle kaynaşmıya tenezzül etmiyorlar. İstiyorlar ki Türklerde millî şuur uyanmasın! Bizi istismar etmekte, yurdumuzu müstemleke gibi kullanmakta devam etsinler. Türkiye onlar için açık bir pazar. Türk halkı ucuz amele veya uşak olsun! İşte, Türkçülere düşmanlıkları bundandır. F. Erkman bunu devam ettirmeğe çalışıyor. Daha dün kendisinin tabirince, (yarı müstemleke) olan bir memlekette elbette buna taraftar olan soysuzlar çıkacaktır. O, ne yapmak istediğini yüzde yüz bilerek yapıyor. Yoksa Türkçüler, söylediği gibi, istisnasız ırkçı da olsalar, onlara bu derece şenî iftiralarda, bu kadar ağır tecavüzlerde bulunamazdı.

O. S. O.

Güneşaltı, cilt 4, sayı 202, 28 Agustos 1943

Yazan: ADNAN GİZ

Çamlıcada Tarihî Duygular

– BİRİNCİ MEKTUP –

Çok olgun, çok değerli arkadaşımız Adnan Giz'in şiir, his, hayal, hatıra; tarih ve fikir dolu bu ilk mektubunu büyük bir zevk ile okuyucularımıza sunuyoruz

«Biliyor musun! Çamlıca bende çok garip duygular yarattı. Senelerdenberi tarihle uğraşa uğraşa belki farkında olmadan hasretini çektiğim bir tarihî devrin hayatını yaşıyorum. Zaten İstanbulun bu gün görmüş ve durgun köşesinde yaşadığımız devri hatırlatan o kadar az şey var ki... Günün her hangi saatinde tepeye çık, daima temiz ve güzel kokan toprağa uzan; yahut Millet bahçesine git, atkestanelerinin altında otur, eğer nadiren geçen tramvayın sesini hesaba katmazsan hayalhanende istediğin devri yaşatabilirsin.. Ben burada şimdi hangi devri yaşıyorum, bulabilir misin? Dur o kadar uzağa gitme! İstanbulun birçok semtleri vardır ki muhtelif tarihî ve edebî devirlerin ruhunu, hâtırasını taşırlar. Meselâ Göksuda Edebiyatı Cedide, Adalarda Fecriâti, Boğazın Rumeli sahillerinde Üçüncü Selim ve Sultan Mecit zamanları hissolunur. O tarafları pek bilmem ama Kâğıthanede de Lâle Devrinden belki mânevi bir iz kalmıştır. Çamlıcaya gelince, o, sakin, vekarlı azameti, hâlâ ayakta duran eski köşkleri ve devlet düşkünlerile tanzimat edebiyatının, tam o devrin diyarıdır. Şinasinin, Kemalin, Hekimbaşı ailesinin, Sami Paşa zadelerin yaşadıkları ve konuştukları devir — bugünün şartları altında — ancak Çamlıcada hissolunur. Şimdi ben de, tarihe karışmış şöhretlerimiz arasında belki en ziyade sevdiğim o aşk ve iman sahibi, o fedakâr ve efendi Türklerin yaşadığı günlere doğru yürüyor ve her adımımda âdeta zevke benziyen bir heyecanla onlara dair bir çok şeyler buluyorum.

Tramvay daha Bağlarbaşından kalkar kalkmaz bendeki tarihî duygular canlanmağa başlıyor. Bu yolda ilk merhale Tophanelioğludur ki eskiden meşhur olan kahvesinin önünde oturan bir kaç mecalsiz ihtiyar bana içine girdiğim tarihî mıntakanın son insanları gibi geliyor. Sağ tarafta (93) harbinde devlete binlerce altın iane vermiş bir hayır sahibinin eseri olan Altunî zade camii görünüyor.

Tophanelioğlundan Millet bahçesine kadar uzanan çok geniş caddenin iki tarafında eski devir ricalinden bir çoğunun köşkleri varmış. Şimdi arsalarında tek tük yeni evler yapıyorlar. Tramvay Millet bahçesinin yanından dönerken gûya artık mevcut olmıyan bir takın arasından geçerek tamamen tanzimat edebiyatının yaşadığı topraklara giriyoruz. Yolun sol tarafında başlıyan Millet bahçesi ki «1867» yılında tanzim olunmuştu, İstanbulun belki en güzel ve muhakkak en temiz parkıdır. Yolun sağ tarafında uzun yıllardanberi pancurları kapalı duran, bahçesi bozulmuş, büyük beyaz bir köşk vardır ki bugün kapalı pancurların arkasında hâlâ yaşıyor hissini veren binlerce hâtırasile tanzimat devrinin başlı başına bir tarihi sayılır. Burası Mehmet Alinin torunu ve İbrahim Paşanın oğlu olan Mustafa Fazıl Paşanın köşküdür. Namık Kemal ve Ziya beyleri Avrupaya kaçırtarak «Genç Osmanlılar» cemiyetini himayesine alan, Abdülazize Paris'ten meşhur mektubu gönderen ve etrafında âdeta Monako prensliği kadar seyyar bir hükûmet dolaştıran, milyonlara sahip olarak hemen hepsini harcıyan Prens Mustafa Fazıl Paşa. Bu ismin hâtırada yarattığı tedailerin başında «Paris mektubu» geliyor ki içinde bugün dahi ibretle okunacak ve istifade olunacak satırlar az değildir :

«... Padişahların sarayına en güç giren şey doğruluktur. Onların etrafında bulunan kimseler doğruluk kendilerinden bile saklarlar. Çünkü bunlar hasrı enzar eyledikleri hükûmet lezzeti içinde — ve merkezinde yaşadıkları ehalinin çektiği zahmeti gene ehalinin tembelliğinden zannederek — devletlerin zafa düşmesinde çaresi bulunmıyan vukuat-ı kevniyeden sanırlar.

«Şevketlû efendim! Bizim milletimizde ahlâkı hasenenin günden güne bozulması ve fenalığa ademi tezül, namus ve hamiyet gibi vasıfların azalması vatanperver olan ve vatanımızın saadetini arzu eden cidden gayretkeşlere baisi endişe olmalıdır. Türk kanı olkadar fütuvvet ve mürüvvete maliktir ki ahlâk bu merbe bozulmuş iken bile vatanperverlik, gayret, hamiyet, fedakârlık, caati askeriye ve ölümden korkmak, saffet ve merhamet evsafı ha

lletimizden zail olmayıp kalmıştır. ncak bu fezaili bakiye elyevm cari ı mâni ve müşküllere karşı koya- ebediyen kalabiliyor mu? Padi- ım malûmun olsun ki bunların l olduğu gün artık bizim harabiyet izmihlâlimizin hiç çaresi bulunaz.»

Abdülaziz gibi bir padişaha karşı kadar sert ve açık konuşan Fazıl a bizdeki ilk hürriyet kahramanına yaptığı yardımlarile de meşrdur. Avrupaya kaçmağa hazırlanları sırada Kemal ve Ziya beylere ıderdiği şu kısacık mektup onun mürüvvetli bir insan olduğunu stermeğe kâfi gelir:

«Maksadı istihsal edinceye kadar inizi beraber götürmeğe, lüzum düğünüz kalem ve hamiyet erbaını geçindirmeğe yarıyacak kadar am vardır ve emrinize âmadedir.»

Mustafa Fazıl Pasanın hudutsuz mertliğini tasvir eden mevsuk fıkar bugün zenginliği sonradan görik ve para hırsile hemen aynı nada bulan yeni nesillere âdeta bir al tesiri yapıyor.

«Paşa Baden - Baden'de bir kulüp bulunuvordu. Bir Rus grandükü et azametli bir tavırla bakara asasının basına geçmiş:

«— Bank acıldı. ne kadar istenirse kadar mize edebilirim» diyor ve se onunla oynamağa cesaret edevordu. Grandükün azameti prense a halde dokunmustu. Derhal cek fterine bir rakam yazarak yüzü kaı olarak masaya koydu:

«Bu çeke banko mösyö!» dedi.

Rus kabul ederek kâğıt verdi. Mus- Fazıl Paşa dokuz çekerek kazanve çeki çevirdi. Birden 3.000,000 k rakamını gören grandük sapı kesildi:

«— Şu anda bu parayı ödiyecek durumda değilim» diyerek mühistedi.

Fazıl Paşa:

«— Paranızı ben size bırakıyorum ösyö! Ancak başka defa daha müazı davranmanızı tavsiye ederim!» abını verdi ve salondan çıktı.»

Bir taraftan, — Mecmuai Maarihesabına göre çocuk başına altı harcıyarak — oğullarile beraber n 1500 fakir çocuğu sünnet ettirk gibi yüksek bir sosyal yardım nümunesi gösteren Fazıl Paşa, diğer taraftan bir akşam yemeği için 350 altın harcamak gibi israflarda bulunarak bir fâni için para ile elde olunması mümkün her emele ulaşmış ve nihayet o muazzam serveti tüketmişti. Bugün köşkün harap olmuş bahçesinin ve kapalı pancurlarının mahzun duruşundan o muhteşem günlerin yâdını okumak mümkündür.

Kani o geceler, o tarablar, teraneler
Ey def amp o zevki döğünmez misin dahi?

Sultan Aziz ve İkinci Abdülhamit devirlerinde Millet bahçesi ve civarı İstanbulun en kibar ve ihtişamlı bir gezinti yeriydi. On dokuzuncu asırda İstanbul hayatını tasvir eden kıymetli bir makale serisinde bu semtin ikbal günleri hakkında şu satırları okuyoruz:

«Büyük Camlıca eskidenberi sevir yeri olarak kabul olunmustur. Yevmi mahsusi pazar günleri idi. Seyirciler ibtida Camlıcaya giderler, sonra Bağlarbası ve Mesatlıkta arabalarla piyasa ederlerdi. 1284 tarihlerinde o civarda bir de Belediye bahcesi tanzim ve küsat olundu. Herkes bahce derununda eğlenir, harem arabaları da bahcenin etrafında kest ü güzar ederlerdi. Geceleri bahcenin savısız fenerleri, fanusları etrafa zivalar saçar, ortalık nura garkolur, alaturka, alafranga calgılar münavebe suretile icrai ahenk ederlerdi. Öyle olurdu ki kalabalık tarif olunmaz dereceyi bulurdu. Yarı geceye doğru ince ve bevaz yeldirmelere bürünmüs bazı suh meşrep hanımların arabalardan inip bahçenin parmaklıkları haricinde nazarı dikkate çarpmadan loşca mahallerde süslü beylere refakat ettikleri de olurdu. Burada kadınlar ve erkekler arasında âdi tuvaletliler nadiren görülürdü. Mısırlı Fazıl Mustafa Pasa orada köşkleri olmak cihetile bu bahçenin tanzim ve tesvivesine pek çok himmetler sarfetmisti. Her hafta cumartesi aksamları köşklerine gelip pazartesi sabahı Kandillide kâin sahilhanelerine gitmeği mutat etmişti. Bu iki akşam kapı ricalinden ve asrın üdebasından, zürefasından takım takım gelen misafirler köşkte yemek yerler, gece de bahçede gezinti yaparlardı. Asrı ahirimizin müceddidlerinden Şinasi efendi merhum ömrünün son zamanlarını bu bahçenin ziyaretine tahsis etmiş gibi idi. Namık Kemal bey merhumun da oraya bir muhabbeti mahsusası vardı (1)».

Millet bahçesinin etrafındaki arsalarda o zaman İstanbulun en yüksek ailelerinin köşkleri vardı. Mustafa Fazıl Paşanın köşkünden Ramiz Paşa çıkmazına kadar uzanan geniş arazide İstanbulun eski ailelerinden birinin köşkü bulunuyordu. Ramiz Paşa çıkmazından Sarıkayaya kadar uzanan güzel ağaçlıklı arazi içindeki beş altı köskle beraber — bu köşklerin bir kaçı bu sene yıktırılmıştır — Evvelâ Sultan Azizin oğullarından birine ait bulunurken sonra Serif Ali Haydar Paşa tarafından satın alınmıstı. Millet bahcesinin arkasında da Abdülhamidin ilk sadrâzamlarından Tunuslu Havreddin Pasanın köskü vardı. Fazıl Pasa köskü ile onun üstündeki arsanın tam arkasında Abdülazizin en küçük oğlu Sehzade Sevfeddinin köskü bulunuvordu. — Bilhassa, Osman oğullarındaki ruhi ve akli bozukluğu tetkike calısan doktor Akansel'in dikkatine arzedivorum — bu köskün bahcesinde bir kac sene evvel tasları satılan ve cukuru hâlâ duran muazzam bir havuz vardı. Kaptanlığa cinnet derecesinde merak saran Sehzade Sevfeddin bu havuza küçük bir çatana kovdurmus, her gün saravlıları carsaflatarak havuzun bir sahilinden öbür sahiline tasır, sabahtan aksama kadar gemisinin düdük sesile kösk komsularına elaman cektirirmiş. Simdi düsünüyorum, Cümhuriyet inkılâbı Türk milletinin imdadına yetişmesevdi bugün ecdadının tahtına geçmesi muhakkak olan bu meczubun idaresi altında nasıl yaşanırdı? Bu korkunç düsünceyi bir an zihninden geçirmek bile insana dehset veriyor.

Millet bahçesinin üst kapısından çıktıktan sonra tramvay caddesinin etrafında yükselen ve «Sarıkaya» namile anılan mevkiin de bir çok tarihî hâtıraları vardır. Evvelce Sarıkayada Üçüncü Selimin imamı Derviş efendinin meşhur bir bağı ve köskü varmış ki bu kösk bircok ilâvelerle

(Sonu 14 üncü sahifede)

(1) On üçüncü asrı hicride İstanbul hayatı: Ali Rıza bey — Peyam - Sabah koleksiyonunda —.

Yazan: Selim SARBAN

Basiretçi Ali Efendi

.....

«... Bir gün de, belinde kırmızı kuşak, arkasında kısa ceket olduğu halde içeriye giren genç Ahmet Mithat Efendidir.»

• • •

1868 tarihlerinde Vezir hanında Tatyos adlı bir Ermeninin kırık makinesile bir Türkçe gazete çıkıyordu. Basiret adındaki bu gazete hem gazetenin ismi idi, hem de sahibinin isminin yarısı: Basiretci Ali efendi.

Bu gazete idarehanesine Namık Kemalden Leh mühtedisi Ferik Mustafa Celâleddin Paşaya, yine Leh müh tedisi mösyö Hayreddine kadar herkes geliyordu. (Zaten bu son ikisi, sonra, gazetenin yazı heyetinde idi.)

Hattâ bir gün de «Belinde kırmızı kuşak, arkasında kısa ceket olduğu halde içeriye giren genç» Ahmet Mithat efendidir. Hâsılı Basiretci Ali efendi, belki biraz basit adamdı ama, gazetesine gelmiyen yoktu.

Fakat, günün birinde, gazete idarehanesine, Basiretci Ali efendinin şaştığı birisi geldi: Bir elçi kavası... Ve kavas, Ali efendiyi sordu. Ali efendi kim olduğunu söylemedi, evvelâ onun hangi elçiden geldiğini anlamak istedi.

Kavas :

— Alman sefarethanesi kavasıyım.

Ali efendi :

— Ben de, Ali efendiyim ama Basiretci Ali efendiyim.

Bir elçi kavasının kendisine gelmesini yanlış buluyordu. Halbuki yanlış değildi. Ve işte kavas, Basiretci Ali efendiye kırmızı mumlu bir mektup verdi. Almanyanın İstanbul büyük elçisi «Kayzerling» in imzasını taşıyan bu mektup Basiretci Ali efendiyi «önümüzdeki pazartesi günü» Büyükderedeki Alman elçilik binasına çağırıyordu.

Basiretci Ali efendi, gazetenin Almanca mütercimini alarak, pazartesi günü sefarethaneye gitti. Elçilik tercümanı Baron Testanın delâletile, elçilik odasına girdiği zaman, büyük elçi kont Kayzerling onu tâ kapıdan karşıladı. Ve biraz sonra, ona, Prens Bismark'ın imzasile Berlinden gelen bir mektubu okudu. Bu mektupta Bismark, elçiye şunları yazıyordu :

«Basiret gazetelerinin sahibi ile görüşünüz. Savaş esnasında (1870 - 1871 Alman - Fransız harbinde) Memleketimiz hakkında yazdığı yazılardan dolayı tarafımdan, Alman milleti namına kendisine teşekkür ediniz. Ve yol masrafı elçilik tarafından verilmek üzere, Berline k gelirse ve kendisile görüşürsem n nun olacağını söyleyiniz.»

Basiretci Ali efendi, bu davet şısında, kendisinin ne kadar ön bir zat olduğunun birdenbire far da oluyor, ve Prens Bismark ha leri gibi olağanüstü bir devlet adı nın davetine büyük şükranla söyledikten sonra tercüman vasıta şu ricada bulunuyor.

— Elçi hazretlerinden rica ed rim, iki gün müsaade buyursun sadrâzam hazretlerinden izin al kendilerine öyle cevap vereyim.

Ertesi gün Bebekteki yalıda sa zam Âli Paşaya Basiretci Ali efe niçin geldiğini anlatıyordu:

Âli Paşa :

— Çok mahzuz oldum, millet ı mına da teşekkürler ederim. Ş şimdiye kadar Türk gazetecilerinc hiç birisi böyle bir zatın davet mazhar olmadı. Vakıt geçirmed hemen gidin. Yalnız alafranga olm yın, alaturka olun, daha hoşlarına dersiniz. Bir de mühürdarım Mu fa beyi görün.

Mühürdar Mustafa bey, Basi ci Ali efendiye bir çıkın içinde altın veriyordu. Halbuki Ali efen yol masrafını Alman elçiliğinin v ceğini Âli Paşaya söylemisti. Er gün Basiretçi Ali efendi Alman e sine gitti.

Ali efendi:

30 Ağustos

Göğsünde çıktığı cenkten bir yara,
Bahtında yıllardır bir sönüş vardı;
Böyle bir gününde saldıranlara
O, gene, aşılmaz bir dağ çıkardı.

Bir yana atanlar «mertlik» lâfını
Ansızın sardılar dört tarafını
Çelikle örülmüş düşman safını
Gün geldi bu millet yumrukla yardı.

«Ata» nın sesinde bulduğumuz hız
Bir yurdu geriye almadı yalnız.
30 Ağustos'a yarattığımız
Zaferle tarihin yüzü ağardı

Süreyya ENDİK

Yazan: Selim SARBAN

... Ve Prens Bismark

.....

«... Prens ayakta bulunup, arkamda zaten ozamanın alaturka şetresi olup yer ile beraber temenna ettiğim sırada, Prens Hz...»

● ● ●

— Sadrâzam hazretleri Berline gitmeme memnun olarak izin verdiler.

Elçi :

— Şu on bin franklık çeki lûtfen kabul buyurun.

Ali efendi :

— Sadrâzam hazretleri bana 500 altın verdiler, milletin sayesinde paraya ihtiyacım yok.

Elçi :

— Prens hazretlerinden emir böyledir. Bu on bin frangı size vermemezlik edemem.

Ve Basiretci Ali efendi bunu da alarak yola çıkıyor. Viyanada Osmanlı elçisi Halil Şerif Paşa Ali efendiye şu tavsiyede bulunuyor:

— İmparator Vilhelm şimdi «Gaştayn» kaplıcalarında... Prens Bismark da beraberinde... Orada gidip üşün.

Fakat Gaştayn kaplıcalarında Ali ndinin kartvizitini götüren mösyö Küller» e Bismark şu cevabı veriyor :

— Biz burada ecnebi bir memlekette bulunuyoruz. Bir ecnebi ile örüşemeyiz. Berlinde görüşelim.

★

Berlinde Basiretci Ali efendi ile ens Bismarkın mülâkatı şirin temenna ile başlar. Bunu Basiretci Ali efendiden dinliyelim :

«Odaya girerek Prens ayakta bulup arkamda zaten o zamanın alaturka setresi olup yer ile beraber temenna ettiğim sırada Prens hazretleri elini uzatıp hoş âmediyi icra ve karşılarındaki sandalyeye oturmaklığı tek lif ettiler. (1)»

Bismark, önündeki sigaralardan bir tane verir.

Ali efendi (Tercümanla) :

— Sigara içmem efendim.

Bismark :

— Türkler sigara içerler. Esasen Türk tütünüdür.

Bunun üzerine Ali efendi sigarasını yakar.

Bismark (tercüman vasıtasile) :

— Fransa ile savaşta olduğumuz zaman Basiret'in aslı ile beraber tercümelerini de İstanbuldan elçiliğimiz vasıtasile getirtip okurdum. Olanları doğru söylediğiniz için ayrıca teşekkür ederim.

Bu mülâkattan bir hafta sonra Prens Bismark bir gün, Ali efendiyi davet eder. Ali efendi araba ile giderken sokakta telâşla ilâveler satıldığını görür. Ve Bismarkın yanına girince şunu duyar :

Bismark :

— Sizi bugün davet edişimin sebebi Âli Paşanın öldüğünü söylemektir. Türkler bir sadrâzam kaybetti, Avrupa da bir büyük adam kaybetti. Fransa ile muharebe ederken, savaşın sonlarına doğru, iki tarafı sulha en evvel davet eden Âli Paşa oldu. Kendisinin yazdığı bu sulhçu kâğıtlar arşivimizdedir.

Hâsılı 29 gün Berlinde Prens Bismarkın misafiri olan Basiretci Ali efendi, dönerken, Agusborgtan matbaa makinesi alacağını söyleyince, Bismark :

— Fabbrikatör ahbabımdır, bir mektup yazayım da sizden fazla para almasınlar, der, ve bu mektubu fabrikatöre gösterince Ali efendiye makine bedava verilir. Çünkü mektupta parayı Bismark'ın vereceği yazılıdır.

Almanyanın lehine yazdığı için, bir yabancı gazete sahibini para ile ve hürmetle, Prens Bismark Berline davet ettikten bir iki sene sonra, memleketinin hayrına çalışan büyük bir gazetecivi bir taçlı, Magose zindanına sürdü. Taçlının adı Abdülazizdir, gazetecinin ismi de Kemal.

Selim ŞARBAN

(1) Basiretçi Ali efendinin eserinden.

Şehid karısı

Fersiz gözlerini bürür bir duman,
Beşikte oğlunu uyutur, ağlar.
Eski şen günleri anarak bazan
Bir parça gönlünü avutur, ağlar.

Yarına pek yüce emeller diler,
Gönlünde iztırap bülbülü çiler,
Bazı gün gizlice yaşını siler
Bazı gün va'dini unutur, ağlar.

Sükûta benziyor yeis, melâli.,
Gözünde eşinin o yiğit hali,
İçine sevgile dolar hayali,
Aktıkça yaşını kurutur, ağlar!

Kamer Konyalıoğlu

"AĞAÇ KASİDESİN„ DEN

A S M A

— Adnan Gize ithaf —

Ziraat ehline sorsan ağaç demez ama,
Nihali hameye bir yolla kol salıp asma,
Diyor ki: «Ben ağaçım, yaprağım ve meyvam var!
İşitmemişse işitsin himayei eşcar!
Ziraat ehli de kim, var mı öyle insan ki?
Ziraat ehlini ben bilmiyor muyum sanki?
O, sözde Avrupa görmüş.. ilimde, fende kokoz!
Şu yurt için bugün ondan hayırlıdır kokoroz!
Nedir vazifesi bilmem şu toprak üstünde?
Bunun cevabını versin biraz düşünsün de!
Bütün düşündüğü biçarenin «rekolte», «ürün»!
Karın doyar mı değişmekle ismi «mahsul» ün?
Ürün, rekolte, pek âlâ.. fakat nişanesi yok!
Pirinci, buğdayı geç, arpanın da tanesi yok!
Ziraat ehli, evet.. Yani halkı aç bırakan!
Gidip te aynaya bir bak, yüzünde kalmadı kan!
Nasıldı ekmeği lezzetce buğdayın?.. Yediniz!
Bugünkü ekmeğe kim der, efendi, nan-ı aziz?
Unutmuşum hele, Şevket mi yoksa Raşit mi,
Reşit mi.. Neydi Ziraat Vekilinin ismi?
O yok mu işte, bugün onda varsa var bir umut!
Gidip o zatı şerifin eteklerinden tut!
Vatanda varsa bugün bir ziraat ehli, odur!
Velinimet odur, karşısında saygılı dur!
[illegible] böyle.. Şimdi senin mesleğin ne, anlıyalım?
[illegible]bepsiz olmıyacak sende gördüğüm şu çalım!
Olur ya, anlaşılan sen de ehlisin bir işin!
Edip durur, bunu ima lâkırdı eyleyişin!
Ve galiba vatanın belli başlı şairisin!
İnandım öyle mi? Sen andavallının birisin!
Nedir o arkası gelmez abuk sabuk sözler?
Şu bastığın yeri görmez gözün de gökte gezer!
Ne keşfeder, ne görürsün uçan bulutlarda?
Tabii, böyledir, eksik olunca kantarda!
Nedir zorun, şunu bir anlasak, ağaçlarla?
A şairim, sana yok korkuluk diyen tarla!
İlâhi bay! Sen adamsın da ben ağaç değilim!
Bu mazhariyete hayretteyim, hüda âlim!
Utan biraz şu lâfından, efendi, saçmalama!
Odunluk etme de söz söyle, aşmalar budama!
Aman ne tatsız olurmuş beşer denen mahlûk!
Kıyas edince şeker paredir yanında koruk!
Yiyor da meyvamı bir kere sormuyor bağını!
Düşünmüyor yutulan dolmanın da yaprağını!»

Zaparta böyle olur! Haklı, ben çanak tuttum!
Fakat yenir, yutulur şey değil, zehir, zakkum!
«Tetik bulunmalısın, boş olur mu her orman?
Olur ki uykudadır, bak, uyanmasın kaplan!»
Demişti Sadii Şiraz.. O bir hakikattir.
Tetik bulunmamışım ben.. Bu işte gaflettir.
Nihat, kendimi ben zannederdim eski kütük!
Meğer bu doğru değilmiş, şu doğru: Eski hödük!
Hödükmüşüm. Çok utandım, inan, kızardı yüzüm!
Fakat uyuştu dimağım, göründü çünkü özüm!
Görünmesile de kalim değişti, oldu bitik!
Ve asma duymasın ama, belirdi şairlik!
Kuruldu piş-i hayalimde şimdi cem-i bezmi!
Ziraat ehli de artık gözümde bir ümmi!
İlim de, fen de esasen değil mi mânasız?
Çıkınca karşıma Bint-ül-Anep dedikleri kız,
Ne yaptı, bilmiyorum, serhoş olmuşum derhal!
«Ne dest-i akla tasarruf ne pây-i fikre mecal!»

İşittiniz: Yine Baki çıkardı gür sesini!

«Senin sesin de, a hafız, onunkinin ayni!
Makamı bir.. Bu nesil duymak istiyor yeni ses!
Tıkandı, ötmüyor artık senin borun.. Kısa kes!»
Diyor sadası zamanın.. İşitmemiş gibi ben,
Emeklerim yine dümtekle meşke Bakiden!
Bu işte çünkü benimçün ne var Arap, ne Acem!
Aruza uydu mu, kâfi, olur benim nağmem!
Şarab-ı köhne-i Bakile serhoşum bayağı!
Ne aklımın eli işler, ne fikrimin ayağı! [*]
Mefailün, feilâtün, mefailün.. Bu sesin
Ezelde aksini duyduk.. Cihan ne derse desin,
Biz işte, serçe ve bülbül, bu sesle dem çekeriz!
Susun demez bize insaf ederse Adnan Giz!

Adan diyarına gönderseler de «terkib» i,
Arar, bulur, çıkarır ehlî bir define gibi!

Halil Nihat BOZTEK

---

[*] Ettin Nihat mısraı Bakiyi tercüme!
İnsaf eden demez buna elbet kolay bir iş.
Ukbada duysa derdi o üstat bir daha:
«Baki kalan bu kubbede bir hoş sada imiş!»
Evet, o der yine herkesten önce, şüphe mi var?
Değil de yerde, Nihat, aferini göğte arar!
Cihanda ye'se de düşmez bu hale geldi diye..
O eskimiş, biliyor, der, uyup ta Nabiye:
«Eğerçi köhne metaız, revacımız yoktur,
Revaca da o kadar ihtiyacımız yoktur!»

HİKÂYE

BASKIN

Yazan: Mehmet DAVAZ

Koca kahvede, mahallenin genç ve
iyarları; günlük beden ve dimağ
gunluklarını tavla ve iskambil gi-
oyunlarla dinlendirmeğe çalışıyor-
rdı. Yalnız kahvenin bir köşesine
lmiş dört kişi ondan bahsediyor-
Bunlardan biri mahallenin bek-
i diğer üçü Semt ocağı âzaların-
ıdı. İçlerinden zayıf, orta boylu
ım «Canım, diyordu; başka işiniz
yok? Kimsesiz bir çocukla bu ka-
uğraşmak doğru mu? Ne tuhaf
'inceleriniz var. Bir insan fakir
:a, muhakkak hırsız mı olması
ı? Eğer, onu bostandan öteberi
ardığı için lekelemek istiyorsanız;
işi ufakken hangimiz yapmadık.
hçıvan Recep bizi az mı kovaladı?
:en mahalle edepsiz. Binbir çeşit
an var. Çingenesinden tut ta...»

Muhtar patlak gözlerini karşısın-
adama dikti «Kazın ayağı öyle
ğil Hasan efendi, dedi. Geçen günü
anı kasapta bir kilo pirzola yaptı-
ken gördüm. Bu zamanda bir kilo
ola almak her babayiğitin harcı
anlıyor musun? Sanki babasın-
ne kaldı? Küçük bir kulübe, has-
bir kardeş, bir de keman. Keman
akla para mı kazanıyor sanıyor-
ı? Her akşam evine elleri dolu gi-
r. Yalnız dört beş gündür bura-
ı geçmez oldu. Biliyorsun, bugün-
de mahallede hırsızlık basladı. Ta-
bunlar yabancı işi değil. Zaten ba-
da pek tekin değildi. Bu yüzden
sık hapse girerdi.» Hasan efendi
ıhtarın sözünü keserek «Canım, de-
o başka. Böyle şeyler irsî midir
sülâle takip etsin. Ama siz düşün-
düğünüz gibi görmeğe çalışıyorsunuz.
O başka, öyle görün. Benim vicdanım
bu zavallıyı lekelemeğe elvermez.
Onun çektiği sıkıntıyı ben bilirim.
Babasının çok iyi arkadaşı olduğunu
hepiniz bilirsiniz... O öldükten sonra
çocuğu bana koştu. Zaman kötü. O-
nun dertlerini körleyecek maddi hiç
bir yardımda bulunamadım. Çocuk
orta mektep mezunu olduğu için onu
birçok yerlere götürdüm. Aşındırma-
dığımız kapı kalmadı. Hep baştan sa-
vuyorlar. İş bulamadık. Hattâ bak-
kallarda çıraklık bile. Herkesin ada-
mı var. Nihayet bana: «Hamallık ya-
pacağını söyledi.» «Çok zayıfsın»
dedim. Uzun bir müddet bana uğra-
maz oldu. Ben de ona gitmedim. Ma-
halle kötü. İnsana binbir türlü kulp
takarlar. Onu, bir gece, — hemen
hemen saat on buçuk vardı — Bey-
oğlundaki Balıkpazarında, Cümhuri-
yet meyhanesinin önünde keman ça-
larken gördüm. Üstü başı pek peri-
sandı. İçimden: «Babasının sanatına
dönmüş» dedim. Ne yalan söyliyeyim
içim burkuldu. Bilmem ki bunu an-
latmağa ne lüzum var? Her gece ge-
çerken görüyorsunuz.

«... Her sarhoşun önünde uzun
uzun çaldı. — Bizim bilmediğimiz
havalardan —. Herifin birisi ağzın-
dan tükürükler saçarak «Git ulan ba-
sımdan, sivrisinek gibi vızıldayıp
durma» diyerek uğuldadı. Meyhaneci
müşterisinin keyfinin kaçırıldığını
görünce: kasadan kalktı; Nejadı sır-
tından iteliyerek kapıdan dışarı attı.
Bu vaziyet karşısında gözlerim ya-
şardı. Yavaşca yanına gittim. Haydi
yavrum «eve» dedim.

«... O gece hiç para kazanmadığını
söyledi.

«... Orada açık bulunan bir satıcı-
dan öteberi alıp ona verdim, teşekkür
etti.

«... Yürürken şöyle anlatıyordu:
«Ah! Vallahi Hasan amca bıktım. Ba-
zan o kadar bedbinleşiyorum ki; kar-
deşimi ve kendimi öldürmek istiyo-
rum. Nasıl olsa kardeşim ölecek. Hiç
olmazsa bir an evvel onu iztıraptan
kurtarmış olurum. Ama o cesareti
kendimde bulamıyorum. Hayat tatlı.
Kazanmak şartile. Bu sarhoş serseri-
ler çaldıklarımdan bir şey anlamıyor
lar. Onlara ben, dünyanın en meşhur
adamlarının parçalarını çalıyorum.
Babamın arkadaşı olan «O» Alman
kemanist beni o kadar beğenirdi
ki; şimdiden konser verebileceğimi
söylerdi. Bu serseriler, benden —
Eminem, Ömer, Ayşem — gibi Çin-
genelerin çaldığı şarkılar istiyorlar.
Ben yapamam. Aç ölmeğe razıyım,
zevkimi öldürmeğe razı değilim. Ah!.
Güzel bir elbisem olsa ne yüksek
yerlerde çalardım. Hem de çok alkış
toplardım» dedi. Mahalleye gelince
ayrıldı. O gündenberi görmedim. Ar-
tık buradan da geçmiyor. Belki Cin-
dene tarafından geçer. Kahvenin
önünden bu kıyafetle geçmeğe utanı-
yor olmalı» dedi.

Hasan efendinin Nejat hakkında
söyledikleri, ne muhtar ne de diğer

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA

iki kişi üzerinde hiç bir tesir yapmadı. Bilâkis onları daha fazla şüphelendirdi.

Muhtar, beyaz sakallarını sıvazlıyarak: «Hayır arkadaş, dedi; göz görüyor.» Hasan efendi onları selâmlıyarak masadan kalktı; kahveyi terk etti.

Abdülhamit zamanında jurnacılık yapmış, ablak suratlı cerahat gözlü, âza Hulusi efendi, Hasan efendinin arkasından güldü.

«Bana öyle geliyor ki, dedi; domuzun büyüğü bu! Ona yataklık yapıyor. Sanki bundan başka koca mahallede merhametli yok mu? Biz insan değil miyiz?» O zaman muhtar atıldı:

«Canım, Hulusi efendi; bunda şaşacak ne var? Çaldıklarını bana getirse elbet ben de ona karşı merhametli olurum. Herifi çağırttık, bize biraz fikir versin diye. O, sanki onun avukatıymış gibi, tuttu bize upuzun merhamet dolu konferans verdi. İyi ki [illegible] evini basacağımızı ağzımızdan kaçırmadık. Vallahi tedbir alırız» dedi.

Sonra yeleğinin cebinden gümüş köstekli saatini çıkarttı, vaktin tamam olduğunu söyledi.

Bekçi «İyi hoş ama, dedi; bu çocuk az çok okumuş. Onun kulübesine ne hakla girebiliriz. Ya karakola haber verirse? Eski jurnalcı güldü. «İlâhi Ahmet ağa, hele düşündüğün şeye bak. Kapıyı açmazsa — zaten üflesen yıkılacak bir kulübe — içeri zorla gireriz. Eğer elimize bir şey geçerse, mesele yok. Geçeceğine eminim. Saklamışsa; söyletmek için korkuturuz. Ne de olsa çocuk sayılır. Eğer aksiliğe kalkar da karakola gitmek isterse; polis bacak kadar çocuğun sözüne mi, yoksa koca mahalle muhtarının sözüne mi bakacak?» dedi.

Muhtar, Hulûsi efendinin sırtını sıvazlıyarak, «Yaman adamsın vesselâm Hulûsi! Haydi kalkın gidelim. Saat on bir.» dedi.

Muhtar, Hulûsi efendi, bir de bekçi Ahmet ağa olmak üzere kahveden çıktılar.

Bu üç adam, sıkıcı bir hava içinde yürüdüler. Her taraf zifiri karanlıktı. Yürüdüler... Sola saptılar... Uzun bir yokuş çıktılar... Sağa saptılar... Küçük bir teneke bulübenin önünde durdular. Burası Karaman mahallesinin Araplar sokağı idi.

Bekçi Ahmet ağa bir kaç kere kapıyı vurdu. Ses çıkmadı. Eski jurnalcı: «Daha gelmemiş galiba» dedi. Muhtar «Daha güzel ya, dedi; kardesi hasta. Bir yere çıkamaz. Kolaylıkla her tarafı ararız.» Muhtarın bu sözünü münasip gördüler. Kapıyı bir iki zorladıktan sonra açtılar. Burunlarına keskin bir koku geldi. Oda zindan gibi idi. Bekçi: «Ne pis herifler, dedi; yedikleri etlerin kemiklerini bile atmıyorlar.» Sonra cebinden elektrik fenarini çıkardı, odayı avdınlattı. Bu altı göz; bir çulun üzerinde iki kardesi birbirine sarılmış olarak yatar gördüler. Muhtar yamalı pabuclarile çocukların başlarına kuvvetlice vurdu. Hiç bir acı ses çıkmadı. Yalnız çulun eteğinde evin eski bekçisi olan siyah kedi miyavladı. Muhtar eğildi. Senelerdenberi bu alleyi süründüren kemanı çocukların başları ucundan aldı. Sonra diğer iki adama dönerek, «Koku çok ağır, boğulacağız» dedi. Bu üç kişi açtıkları kapıyı tekrar kapadılar; ve böylece odayı terkettiler.

Mehmet DAVAZ

●

İTİZAR

Bu sayımızda münderecatımızın çokluğundan (Delhiden Üsküdara) ve (Çocuk Adam) tefrikalarımızı koyamadık. Okurlarımızdan özür dileriz.

SEÇME SÖZLER

★ **Yaptığı hatadan dolayı utanç duymamak o hatayı iki defa işlemek demektir.** P.

★ **Söz ticaretinde yalnız altın ve müş para kullanınız.** Jo

★ **Diline düşünce önünden gitn müsaade etme!** C

★ **Bir mütkun kuvveti az sözle çok ifade etmesindedir.** Plut

★ **İnsan söylemediği sözlerin hâ ağzından kaçanların esiridir.** Arap Atalar

★ **Yersiz, münasebetsiz söylenen bir ayağı kayıp düşmeden daha tehlikelidir.** Arap Atalar

★ **Az konuşmak sana çok dinlemek kanını verir.** Rus Atalar

★ **Sizin kadar mesut olmıyan bir seye saadetinizden bahsetmeyiniz.** Pyth

★ **Başkasının hasedinden kaçınn onun merhametini ve istihfafını celbe olursun.** Pitt

★ **İnsanın başına gelebilecek en bü fenalık cesaretini kaybetmesidir.** V. Kr

★ **Azap ve iztırap çekmemiş olmak büyük felâkettir.** Cicéro

★ **Kedersiz adam olmaz varsa adam değildir.** Arap Atalar

★ **Hayat itiyatlarla dokunmuştur.** A

★ **İnsanın her şeyi itiyatların esi fazileti bile.** Meta

★ **İyi muhakeme etmek iyi hareket meğe sevkeder.** V. H

★ **Hareketin hiç bir şekli ayıp sa maz. Ayıp olan aylaklıktır.** He

★ **Hürriyetin ruhu kanunlara mu bet ve itaattir.** Klop

★ **Bize vazifemizi sevdirmedikten onu öğrenmek neye yarar?** A. V

★ **İyilik yapmak için iyiliğe ina olmalıdır.** De B

Bir günlük "Tan" Gazetesinden

24 Ağustos 1943, Salı, No. 2878

İçülere düşmanlık etmek fırsatını hiç kaçırmıyan «Tan» gazetesi ikide bir Türkin tarafsızlıktan ayrıldığını söyleyip durmaktadır. Asıl kendisinin nasıl ve ne biçim aftarlık ettiğini göstermek için bir günlük «Tan» gazetesinin aşağıdaki fıkralarını ruz. Bu fıkralar, Anadolu Ajansının bütün gazetelere verdiği müşterek haberler dir. Bunlar gazetenin karşısından çıkan şeyler, hususi muhabirlerinden alınmış haer veya gazete tarafından aranıp bulunmuş yazılardır. Okuyun, bildiğiniz bir hakikati bir daha öğrenin!

«Tan» ın hususi istihbaratı :

Berlin'in ümidi boşa çıktı.

ittefiklerle Sovyet Rusya arasın. ihtilâf mevcut olmadığı teyit edi.

(Londra muhabirimizden telsizle)

*

Harkof'ta

dern silâh ve malzeme savaşını tler kazandı.

Yazan :
Necati Yaşmut

*

ç böyle bir film çevrilmemiştir:

ster Davies'in, bir müddettenbeetemizde etfrika etmekte oldu. z (Moskova Misyonu) adlı eseri rikada filme çevrilmiştir. Filmde stler dünyanın en yüksek adamı temsil etmektedir. Seyirciler de Ruzvelt, Çörçil, Stalin, Voro. Molotof gibi bugünün en büyük vetlerini...

*

Mühiyetli bir tekzip daha :

Vaşington muhabirimizden telsiz.

- Amerika hükûmeti her vakıt, suretle harp gayretleri hususunyet birliklerile işbirliği yapmapek isteklidir. Mister Velles... et Rusya ile dostluk münasebetn eskisi gibi devam ettiğini teketmiştir. Sovyetlerle arada ihtilâf nduğu rivayetleri... suya düşdür.

*

kova 400 kilometre mesafedeki nskte Alman hava meydanları nduğu halde Kybişef'teki hükûmet Moskovaya nakledilirken, Alman hükûmeti Müttefik üslerinden 1000 kilometre uzaktaki Berlinden ayrılma hazırlıkları yapmaktadır.

*

Sovyetler, kırk günlük taarruzları esnasında 66,000 kilometre, yani Belçikanın iki misli büyüklüğünde arazi geri almışlar ve Almanlara... bir milyona yakın kayıp verdirmişlerdir.

*

Orel'in Sovyetler tarafından geri alınmasından evvel yapılan bu temaslardan birinde, Sovyet ordusunun birinci «adjudan» ı olan mareşal Chapochnikov muhabire gayet kıymetli ve ehemmiyetli tafsilât ve malûmat vermiştir .

*

Orel cephesinde (Sovyetlerin) fevkalâde mükemmel surette teçhiz edilmiş sekiz ordusunun bulunduğunu hatırlatmakla askerî bir sır ifşa etmiş olmuyorum.

*

Harp sınaatımız (Sovyetlerin) hiç bir taarruzdan korkmıyan mıntakalarda geceli gündüzlü çalışıyor.

*

Bu sınai müesseseler Sovyet Birliğinin Garp tarafından kaldırılarak genişletilmiş ve yenileştirilmiş oldukları halde en kuvvetli istihsallerini bu yaz verdiler.

*

Hava hücumları bilhassa Almanların bu kadar öğündüğü kaleler içinde bile kendini müdafaa edecek silâha malik bulunmadığını ispat ediyor.

Güzel bir eser:

Barbaros Destanı

Çok kullanılmış bir konuyu yeniden ele alan bir muharrir her halde cüretli bir işe girişmiş demektir. Teşebbüsünde muvaffak olması için ele aldığı konuyu ya yeni bir cepheden incelemesi yahut yepyeni bir usulle hikâye etmesi lâzımdır. İşte böyle bir işe girişen Deniz Gd. Erb. Okulu tarih öğretmeni B. Methi Bayar eserinde cidden muvaffak olmuş, bugüne kadar yerli ve yabancı müellifler tarafından hakkında çok şey yazılan büyük deniz kahramanı Barbarosun hayatını tarihî dekorlar içinde fakat çok canlı olarak hikâye etmiştir. İkinci meşrutiyete kadar bizde Türk denizcilerinin hayatına dair pek az eser yazılmıştı. Osmanlı müellifleri arasında bahriye tarihine dair en belli başlı eseri Kâtip Çelebi vermiş, denizci şair Muradinin bizzat Barbarosun ağzından dinliyerek yazdığı «Gazavet-i Hayreddin Paşa» isimli kıymetli eser ancak el yazması nadide bir kaç nüsha halinde kütüphanelerde unutulmuştu. Zannederim, ilk defa Türkçü Necip Asım merhum bu eserin Topkapı sarayı kütüphanesinde gördüğü nüshasından Tarih Encümeni Mecmuasında bahsetmişti. Bizdeki bu eser azlığına rağmen Avrupalılar kendilerini yıllarca meşgul eden ve gece rüyalarında bile rahat bırakmıyan Türk denizcileri hakkında çok defa ciddî tetkiklerin mahsulü olan fakat gene eski kinlerin tesirinden kurtulmıyan bir hayli eser vücuda getirmişlerdi. İkinci meşrutiyetten sonra Türk bahriyesi yeniden hayat bulunca Saffet, Ali Rıza Seyfi, Ali Haydar Emir gibi bahriyeye mensup muharrirler kısmen eski Türk eserlerinden kısmen de ecnebi müelliflerden istifade ederek Türk denizcilik tarihine dair birçok kitaplar, tetkikler, makaleler yazdılar. Bu arada tabiî Barbarostan da çok bahsolundu. Hattâ onu tarihî romanların hudutsuz alanlarında yaşatanlar dahi görüldü.

Şimdi B. Methi Bayar'ın en büyük

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz.)

Çamlıcada Tarihî duygula

(Baş tarafı 7 nci sahifede)

tamir olunarak küçük bir kasır haline getirilmiş ve Sultan Selimin anası Mihri Şah hatunun ikametine tahsis edilmişti. İkinci Mahmut Padişah olduktan sonra bu köşkü ablası Esma Sultana verdi. Her yazı Çamlıcaya sık sık gelen Padişah çok kere bu köşkte kalırdı. 32 sene süren gaileli saltanatı esnasında kendini şiddetli işrete kaptıran İkinci Mahmut bu yüzden son senelerinde teverrüm etmişti. Hastalığı günden güne arttığından ölümünden pek az evvel doktorların tavsiyesile tebdilhava için Çamlıcada bu köşke nakletti. Hekimbaşı Abdülhak Mollanın notlarına göre: «Büyük Çamlıca suyunda çelik bulunduğundan bundan istifade için Çamlıcaya naklolunmuştu.» Osmanlı sarayının değişmez ananelerine göre Padişahların hastalıkları ölümlerine ve ölümleri de haleflerinin cülûsuna kadar halktan gizli tutulurdu.

Sultan Mahmut da amansız bir hastalığın pençesinde son günlerini yaşarken gene yatmaktan çekiniyor ve hastalığını halka belli etmemek için o bitkin halinde bile cuma namazlarında bulunmak istiyordu. Bir defa Çamlıcada yaptırdığı camide mahfili hümayûnun merdivenlerini çıkarken tıkanmış Damat Halil Paşanın koltuğuna girmeğe mecbur olmuştu. Nihayet galiba son cumasında artık camie gidecek takati de kalmamış, köşkün avlusuna mimber ve mihrap konulmuş fakat namazı kılamıyarak bayılmıştı. Hastanın son günlerinde içeriye sadık ve ağzı sıkı Enderun hademelerinden başka kimse alınmadığı halde ihtiyar Hüsrev Paşa gizlice köşke girmeğe muvaffak olmuş ve ölüm haberini ilk defa yetiştirmek suretile yeni Padişahı kazanmağa çalışmıştı. Sultan Mecit tahta geçtikten sonra Sarıkaya köşkünü uğursuz sayarak yıktırmıştır.

Sarıkayayı biraz geçince Tomruk suyu taraflarında ve Büyük Çamlıcanın İstanbul cihetine bakan eteklerinde Çamlıcanın meşhur Bektaşi tekkesinin bulunduğu mahal görülür. Eskiden bu etekler tamamen üzüm bağlarile kaplı imiş. İlk defa Üçüncü Selim zamanında Tahir Baba namında biri burada bir Bektaşi tekkesi kurmuş. 1241 de Bektaşiliğin lâğvı sırasında bu tekke de kapatılmış ise de sonradan tekrar faaliyete başlamış. Şimdi tekkenin yeşil bir düzlük haline gelmiş harabesinde yan gelen dedelerin mezar taşları o taraftan nadiren geçen yolculara gûya :

Hayreti! Erenler yolunu izler
Ser verir sırrını sinede gizler,
Bir soran olursa deyin ki bizler
Sultan Hacı Bektaş fukarasıyız!

Kıtasını okuyorlar. Hallerine bakılırsa galiba ne bir şikâyetleri var, ne de kimseden bir fâtiha istiyorlar.

Sarıkayadan pek az sonra Kısıklı. Bizde her semt adının bir de uydurma hikâyesi vardır. Hele nur içinde yatsın Evliya Çelebi semt isimlerini tefsirde pek mahirdir. Trabzonun esası (Tarb - Efzun) dur. Erzurumun aslı (Erzen - Rum). İzmitin aslı: İznettim. Vezir, Padişaha sormuş, fethedeyim mi bu şehri diye. O da iznettim demiş ve bu tarihten sonra şehrin adı evvelâ İznekmit, sonra da İzmit olmuş. Kısıklı kelimesinin tâbiri akla daha uygun geliyor. İki dağın arasında kısılıp kaldığı için buraya Kısıklı demişler. En fırtınalı havalarda bile sakin ve sessiz olan bu mevkiin âdeta filtreden geçmiş gibi temiz ve saf bir havası vardır. Tanzimat üdebası Çamlıcanın tulûlarından büyük bir ranlıkla bahsederler. Ben, bil güneşin batışını Kısıklıdan seyre ğe bayılıyorum. Hele, İstanbulun güzel mevsimi olan eylûl ve teşri vel aylarında Haliç ve İstanbul rinde gurubeden güneşin ışıkları sıklı yolundaki çınar ağaçlarının sararmış yapraklarından süzüldü sonra etrafı öyle bir renge boya ki.. haddizatinde ne sarıya, ne be ve turuncuya benziyen fakat tün bu renklerin lâtif bir şekilde rışmasından hâsıl olan bu renk en hüzünlü gönülleri bile tatlı e lere sürükler. O zaman büyük ların ve şairlerin duyguları kalbe larak her renk zerresinde Hâm meşhur mısraı dile gelir :

Bu yerlerde doğanlar şair olmuş pek t

Evet! İhtiyar Hâmidin son yıl da dahi titrek bacaklarile niçin sık Çamlıcaya geldiğini şimdi iyi anlar gibi oluyorum. Burada lara ait çok şey var. İşte Kısıklı sağa sapan ilk yol bizi biraz Suphi Paşa korusuna götürüyor. defa Serdar Ekrem Ömer Paş malı olan sonra Suphi Paşa ve yet Serasker Rıza Paşa tarafından tın alınan ve hâlâ ikinci sahibinin mile anılan şu güzel ve bakımsız ko ru! Büyük Çamlıcaya çıkan yok solunda Napolinin meşhur resim ni hatırlatan güzel bir fıstık ağa yanı başında Sami Paşanın k varmış. Biraz daha yukarı çıka Selâmi Ali efendi türbesinin bakan cephesinde Abdülhak Hâ annesinin mezarını görürsünüz. burada onlara ait çok şey var. yarı karanlık gecelerde Suphi korusuna doğru yürürken ke büsbütün o âleme kaptırıyor ve ta gün görmüş ağaçların altında zi fesli, yakası kapalı istanbolinli bar ve efendi tavırlı Tanzimat lerinin dolaştığını sezer gibi o rum.

Hasan Adnan C

---

hususiyeti eserini roman yoluna sapmadan — daima müdafaa ettiğimiz — çok canlı bir şekilde yazmış olmasıdır. Müellif bu hususta yerli ve yabancı birçok kaynaklara başvurmuş ve böyle bir eser için gereken tarihî, edebî bütün malzemeyi tam yerinde kullanmıştır. B. Methi Bayar'ı tebrik eder ve güzel kitabını Çınaraltı okuyucularına tavsiye ederiz.

H. A. G.

ŞİİR SAYFASI

Mehmetçik

r Şad'ın sofrasında kımız içen Mehmetçik!
Vatan için anadan, yârdan geçen Mehmetçik!..
kutlu varlığımdan daha yakınsın bana,
Çok değildir bu sevgi bir adsız kahramana!..
Zaferden zafere hep koşturan sensin bizi,
ısın cihangir yapan Attilâ'yı, Çingiz'i!..
ısın ezeldenberi gerçeğe, hakka tapan,
veziti Yıldırım, Mehmedi Fâtih yapan!..
ensin koca dünyayı dar gösteren Selime,
ıl anlatır seni üç sesli bir kelime?..
ıştanbaşa tarihin şeref dolu, şan dolu,
sin bize gösteren Allaha giden yolu!..
olaşır da nabzında böyle cevherli bir kan,
ıez mi Diyojeni «Malazgirt» te Alp Arslan?..
irerek «Muhaç» ta Avrupayı imana,
ıtırdın kıralları «Muhteşem Süleyman» a!..
lak göğsün üstünde söndü nice volkanlar,
aşıyacak namını sonsuzluğa Balkanlar!..
eler yaptın söyle bir Kafkasyada, Irakta?
estanını yazayım nolur beni bırak ta!..
eni mahzun görürsem içim yanar, tutuşur,
çbir şeyin olmasa «Çanakkale» n yetişir!..
güzel bir bahtın var : Şehit te sen, gazi de,
ayan bulur seni istikbalde, mazide!..
aryada düşmana vurunca zorlu bir tos,
eş gibi ufuktan doğdu : 30 Ağustos...
ürünce mucizeni vatanın her yönünde,
lâs etti cihanın gayzı azmin önünde!..
ıttırdın bize «Zafer Bayramı» nın tadını,
tün millet saygıyla anıyoruz adını...
na çok şey borçludur «İNÖNÜ» yle, «ATATÜRK»,
n olmasan o erler nasıl olurdu büyük?..
kan sensin ruhlarda istiklâl ateşini,
eremez hiçbir ırk Mehmetçiğin eşini!..
urur seni yalnız mutlu Türk anaları,
ıgün kızlar, gelinler yakınsın kınaları!..
Çarıklı erkânıharp»... Bu ne güzel bir isim,
kırıyorum sana çıktığı kadar sesim :
Türklüğün âşığı! Kara gün dostu Mehmet!
rtılmak isteniyor arslanın postu Mehmet!..
le artık süngünü koçyiğitim durmadan,
tan ufuklarını kara bulut sarmadan!..
ndelik kaygıları şöyle bir yana bırak!
Süzülsün hür göklerde gururla şanlı bayrak!..
Allahına dayanan yılar mı hiç demirden?
Selâm sana yas dolu «Tiyanşan» dan, «Pamir» den!..
Savaşta bir yanardağ, barışta er Mehmedim!
Heybetli duruşundan cihan titrer Mehmedim!..
Sarsamazken yerinden seni cihanın eli,
Bilmem tunçtan gövdeni sarsacak hangi deli?..
Yarattığın bugünde yaparken bayram, düğün,
Adınla, eserinle öğün Mehmedim, öğün!..

Cemal Oğuz ÖCAL

●

26 Ağustos

Karanlık yamaçlara pusu kuran bir ordu
Ve yalçın kayaların ardında bir kumandan
Güneşte ağır, ağır göke yükseliyordu.

Bu kumandan bir heybet âbidesiydi sanki;
Haykırırken gürleyen sesi öyle yaman ki :
Bu kumandan Fatihi, Kanuniyi anıyor.

Kocatepe ufkuna bu sabah doğan Güneş
Ağaran yamaçlarda sinen gönüllere eş,
Bu sabah; bir milletin gururu canlanıyor.

Bir cenup rüzgârıyla al bayrak dalgalandı,
Ve bir an duyulmamış bir sesle bu kumandan :
O, korkunç kayalıkta bir alev gibi yandı.

Sesler yakınlaşırken, yaslar uzakta kaldı,
Bu ordunun gözünde artık her şey ufaldı;
Artık her şey bir zafer arzusuyla boyandı.

Bir dalga gibi çarptı düşmana Türkün hıncı,
Her yaya nefer burda kesildi bir akıncı,
Türkoğlu bugün Afyon sırtlarına dayandı...

26 Ağustos gün henüz batıyordu..
Bu cengi ufuklara o kızıl renkli dağlar :
Bir efsane anlatır gibi anlatıyordu...

Hamdi IŞIKLI